

ДО: Емил Димитров
Министър на околната среда и водите
Министерство на околната среда и водите

Относно: Транспониране в българското законодателство на Директива (ЕС) 2019/904 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда

Уважаеми г-н министър,

Във връзка с Европейската директива за намаляване на въздействието на някои пластмасови продукти върху околната среда (Директивата) отправяме към Вас запитване относно напредъка, плана и графика на процеса по транспонирането ѝ у нас, както и конкретни препоръки относно нейното пренасяне в българското законодателство.

Директивата е положителна първа стъпка към намаляване на производството и потреблението на някои от най-замърсяващите пластмасови изделия. Независимо от това, мащабът на пластмасовото замърсяване далеч надхвърля обхвата на краткия списък със забранени изделия в Директивата. Директивата не само дава възможност, но и насърчава по-амбициозни стъпки от държавите членки за ограничаването на използването на по-широк спектър пластмасови изделия за еднократна употреба.

Според национално представително проучване на обществените нагласи от началото на тази година, 95% от българските граждани искат от Вас да предприемете решителни действия за справяне с кризата с пластмасовото замърсяване, като над две трети от хората са готови да се откажат от някои пластмасови изделия за многократно употреба.¹ Държавата, общините, бизнеса и обществото – всички те играят важна роля в борба с пластмасовото замърсяване. Ето защо новото законодателство трябва да се разглежда като възможност, която ще бъде от полза за всички участници. Затова се обръщаме към Вас с конкретни предложения как да приложите този законодателен акт със засилени цели, ускорена времева рамка и по-смели мерки, както позволява Директивата, така че да има действителни положителни резултати.

С настоящото писмо също така заявяваме интерес в качеството си граждански организации да се включим като заинтересована страна в процеса на транспониране на Директивата чрез участие в съответните работни групи, срещи и писмени консултации. Ако Ви е необходима повече информация или имате въпроси относно изложените предложения, ще се радваме да се срещнем с Вас през идните седмици. Лице за контакт: Евгения Ташева, e.tasheva@zazemiata.org.

Следва изложение на нашите препоръки за ефективно прилагане на Директивата 2019/904 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда в България.

С уважение,

София, 08.07.2020 г.

Евгения Ташева, екип „Нулеви отпадъци“
Екологично сдружение „За Земята“
моб.: 0879899426
e.tasheva@zazemiata.org
www.zazemiata.org

Деница Петрова, ръководител
„Грийнпийс“ – България
тел./факс: 02 9431123
denitza.petrova@greenpeace.org
www.greenpeace.bg

¹ <https://www.zazemiata.org/resources/horata-se-trevozhnat-ot-zamrsvavaneto-s-plastmasa-i-sa-gotovi-da-uchastvat-v-reshavaneto-na-problema/>

Приложение към писмо от екологично сдружение „За Земята“ и „Грийнпийс“-България

Препоръки за ефективно прилагане на Директивата 2019/904 относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда в България

- изготвени от Екологично сдружение „За Земята“ и „Грийнпийс“ – България - 08.07.2020 г.

Призоваваме Ви в качеството Ви на отговорен министър на околната среда и водите да предприемете бързи и решителни действия за борба с пластмасовото замърсяване в съответствие със следните препоръки:

1. Национални квоти за опаковки за многократна употреба

Разпоредбите у нас следва да гарантират, че забранените пластмасови изделия се заместват с алтернативи за многократна употреба, а не с еднократни изделия, направени от различен материал – например разнообразни биоразградими или компостируеми пластмаси, както и пластмаси на биологична основа. Затова препоръчваме да се определят национални цели за многократна употреба на опаковки.

За да има предотвратяване на отпадъците, системите за повторна употреба, които са безопасни както за клиентите, така и за работещите, трябва да станат нормата. България трябва да инвестира в развитието и разширяването на необходимата инфраструктура и системи, като например схемите за възвръщаем депозит.²

2. Национални количествени цели за намаляване на изделията, които остават извън списъка за забрана

Да се определят количествени цели за намаляване на потреблението на чаши и съдове за храна и напитки и техните капаци; гъвкави пликосе и обвивки за храна (чипс, вафли); мокри кърпички; цигарени филтри; изделия за менструална хигиена, балони, включително и пазарни ограничения, ако е необходимо.

3. Изключване на пластмасите на биологична основа, биоразградимите пластмаси и други „биопластмаси“

Изключително важно е да се избегне заместването на пластмаси за еднократна употреба с неподходящи решения като пластмаси на биологична основа и / или биоразградими пластмаси за еднократна употреба. Те също представляват краткотрайни, еднократни и обикновено неретикулируеми продукти – и ако достигнат до природната среда, имат същите или сходни екологични въздействия като обичайните пластмаси за еднократна употреба.^{3,4}

4. Нарастваща такса и последваща забрана на пластмасовите торбички за пазаруване

Препоръчваме задължителна такса върху всички размери пластмасови торбички, включително най-тънките пластмасови торбички за пазаруване (под 50 микрона, със или без дръжки). Таксата трябва да бъде въведена възможно най-бързо и да бъде последвана от забрана за използването на всички размери пластмасови торби за пазаруване през 2025 г. и замената им с дълготрайни алтернативи за многократна

² Повече информация: <https://www.zazemiata.org/wp-content/uploads/2020/06/Members-DRSManifesto-BG.pdf>

³ Повече информация: http://www.zazemiata.org/wp-content/uploads/2019/01/BG2_RP-Bioplastics-FlyerA5-V5BFFP2-copy-copy.pdf

⁴ Повече информация: https://www.zazemiata.org/wp-content/uploads/2019/03/Rethink-Plastic_single-use-BG.pdf

Приложение към писмо от екологично сдружение „За Земята“ и „Грийнпийс“-България употреба. Замяната с биоразградими торби, компостируеми по стандарт EN 13432, има смисъл само когато е съчетана с работеща система за разделно събиране на хранителни отпадъци от домакинствата (задължителна за страните-членки на ЕС от 2023 г.), в която те биха могли да служат като инструмент за повишаване на събираемостта на биоотпадъците, без да се компрометира процесът на компостиране или анаеробно разграждане с остатъци от пластмасови торби.

5. Да се предприемат мерки за повишаване на осведомеността, насочени към намаляване на потреблението на еднократни изделия и насърчаване на наличните или нови алтернативи за многократна употреба.

6. Национална цел до 2030 г. всички опаковки на пазара да са годни за многократна употреба или за рециклиране, като приоритет се дава на предотвратяването и повторната употреба в съответствие с йерархията за управление на отпадъците. Това означава, че трябва да се дава предимство на предлагането на продукти по устойчив начин без опаковане или в опаковки за многократна употреба.

7. Определете точен график за постепенното преустановяване на депонирането и изгарянето на отпадъци от опаковки. Според национално представително проучване от началото на 2020 г. 90% от българите подкрепят забрана за изгарянето и депонирането на пластмасови отпадъци.⁵ Загубите от узаконеното и незаконно изгаряне и депониране на пластмасови отпадъци у нас по всяка вероятност са от порядъка на стотици милиони лева – измерени като пропуснатата възможност и загубена стойност и суровини за икономиката, съчетано с обществените разходи за третиране, обезвреждане и почистване на замърсени обществени територии, дори без да се отчитат така нанасяните щети върху човешкото здраве и околната среда.

8. Обществените поръчки да дават предимство на повторната употреба в ключови области като хранителните услуги. От особена важност е снабдяването на учебните заведения, тъй като освен огромните количества пластмасови отпадъци, които бълват детските градини, училищата и университетите у нас, приемането на храна и напитки от еднократни пластмасови съдове възпитава поведение, което противоречи на общоевропейския стремеж за ефективно използване на суровините в кръгова икономика.

9. Засилване на мерките за разширена отговорност на производителя (РОП).

9.1 Въвеждането в най-бърз порядък (най-късно до 2024 г.) на изисквания към схемите за разширена отговорност на производителите, които да бъдат изцяло задължителни и да покриват напълно най-малко разходите за събирането, третирането, управлението и почистването на замърсявания с отпадъци, управление на опасните химикали и мерки за повишаване на обществената осведоменост. Освен това следва да се въведе еко-модуляция на продуктите такси според йерархията за управление на отпадъците, за да се стимулират по-добър дизайн на продуктите и по-ефективно използване на материалите.

9.2 Изключително важно е да гарантирате, че производителите плащат 100% от разходите за почистване. В момента външните разходи за замърсяване с пластмаса (включително икономически, социални и екологични разходи) се поемат от местните власти, от туризма и риболовната промишленост, които са силно засегнати от морските

⁵ <https://www.zazemiata.org/resources/horata-se-trevozhat-ot-zamrsyavaneto-s-plastmasa-i-sa-gotovi-da-uchastvat-v-reshavaneto-na-problema/>

Приложение към писмо от екологично сдружение „За Земята“ и „Грийнпийс“-България отпадъци и дори от доброволците, които почистват замърсяванията. Например премахването на отпадъците от плажните ивици струва на общините в Холандия и Белгия над 10 милиона евро годишно.

9.3 Гарантирайте пълна прозрачност и мониторинг на схемите за РОП. Освен задължителната информация относно правилното изхвърляне, наличието на пластмаса и отрицателното ѝ въздействие върху околната среда, препоръчваме да се въведат по-подробни изисквания за маркировката, включваща наличието на опасни химикали (вещества, пораждащи сериозно безпокойство, SVHC) и наличните алтернативи на артикулите за еднократна употреба.

Препоръчваме да въведете задължения за компаниите, пускащи на пазара еднократни пластмасови изделия, да поддържат актуализирани бази данни и да отговарят на искания за достъп до информация в областта на околната среда от съответните заинтересовани страни, включително неправителствени организации.

10. Въвеждане на депозитни системи

Депозитните системи отлично онагледяват смисъла на разширената отговорност на производителя. Те са доказано най-ефективният инструмент за обратно събиране на почти всички пуснати на пазара опаковки⁶, който същевременно намалява изтичането на пластмасови бутилки и техните капачки в околната среда. Предвид слабата събираемост на пластмасови бутилки у нас, единственият сигурен начин да се постигне задължителната цел от 77% до 2025 г. и 90% до 2029 г. разделно събрани за рециклиране пластмасови бутилки е депозитната система.

Предлагаме да се въведе депозитна система върху широка гама от масово разпространени еднократни опаковки за напитки, която да включва всички размери бутилки и материали (пластмасови, стъклени, метални, композитни и биоразградими и др.). Силно препоръчваме да се въведат депозитни системи и за други изделия като чаши и съдове за храна за многократна употреба.

11. Изчерпателно събиране и мониторинг на данните, съчетано с твърдо прилагане на мерките. Това ще позволи да се оценят и коригират мерките за по-висока ефективност. Препоръчваме да се въведат механизми за отчетност и ефективни санкции за неизпълнение.

12. Прозрачност и широки обществени консултации

Следва да се осигури по-широка консултация със заинтересованите страни извън представителите на индустрията, местните и централните власти. По-конкретно, призоваваме ви да включите граждански организации в процеса на обсъждане на транспонирането на Директивата, както и да организирате по-широки консултации с българските граждани относно мерките за ограничаване на замърсяването с еднократни пластмаси.

Призоваваме Ви ежегодно да представяте обществено достъпен доклад⁷ за прилагането на мерките, предприети съгласно Директивата (особено чл. 5), съдържащ оценка на въздействието на тези мерки върху дела на опаковки, пуснати на българския пазар всяка година, които са използвани повторно, рециклирани, изгорени или депонирани.

⁶ Вижте опита на Германия: https://www.reloopplatform.org/wp-content/uploads/2019/11/HENRIETTE-SCHNEIDER_en.pdf

⁷ Достъпно минимум на заглавната страница на министерството на околната среда и водите в рамките на най-малко 1 месец от публикуването.

Заклучение

Нужни са решителни политики за намаляване на употребата на пластмаса, за да се преустанови пластмасовото замърсяване в България. Потреблението на пластмаса в Европейския съюз е около 100 кг на човек годишно – сред най-високите в света, а ЕС се нарежда на 18-то място в световната класация на източниците на пластмасови отпадъци за околната среда.⁸ Едва 30% от пластмасовите отпадъци в ЕС се събират за рециклиране⁹, като около половината от тях се изнасят извън Европа и нанасят щети в трети страни (а напоследък все повече и в България) и почти 70% се депонират или изгарят. Всичко това показва неотложната необходимост от намаляване на потреблението на еднократни пластмаси и генерирането на отпадъци, за което рециклирането има твърде слаб принос.

Преосмислянето на производството, дизайна и употребата на пластмаси, както и управлението на отпадъците, в съответствие с гореизложените предложения за транспониране на Директивата ще имат положително въздействие не само върху околната среда, но ще осигурят също значителни социално-икономически ползи за промишлеността и гражданите. За бизнеса тя ще зададе рамка за нови бизнес модели, които насърчават по-здравословна околна среда и кръговата икономика, създавайки възможности за иновации и създаване на нови работни места. Това ще ввлече и гражданите в прехода към по-устойчиво производство и потребление.

Икономиката, обществото и гражданите са готови и дори настояват за промяна в употребата на пластмаса и изискват решителни действия за премахване на замърсяването с пластмаси. Това може да се случи и ще се случи само ако предприемете необходимите подходящи стъпки на ниво политики. Ние и мнозинството българи и европейци разчитаме на вас, за да направите възможна промяната, която всички искаме да видим.

⁸ Jambeck et al. 2015. Plastic waste inputs from land into the ocean, Science, 347, pp.768-771, <http://science.sciencemag.org/content/347/6223/768.full>

⁹ PlasticsEurope, 2018. Plastics - the facts 2017.